

Synpunkter på Energimarknadsinspektionens föreskrifter för utformning av nättariff för ett effektivt utnyttjande av elnätet

Inledningsvis vill vi poängtera att dessa synpunkter får betraktas som preliminära då den korta remisstiden – som dessutom legat över juledigheten – i princip gjort det omöjligt att hinna förankra några synpunkter och förslag i den bredare partnerkretsen. Då utformningen av elnätstariffer är en viktig fråga för många av våra partnerföretag – både elnätsföretag och företag som arbetar med att utforma tjänster och tekniker som kan bidra till ökad flexibilitet – vill vi inleda med att understryka behovet av ytterligare möjligheter för branschen att lämna synpunkter på detta förslag.

Utformandet av nättariffer är en komplex fråga, där synsättet inte får vara för snävt om suboptimeringar ska undvikas. I det kortare perspektivet är flexibilitet och effektivt utnyttjande av elnätet oerhört viktiga faktorer för att inte senarelägga elektrifieringen och den brådskande klimatomställningen. Lika viktigt för omställningen är dock att vi står inför ett stort behov av att investera i mer elnätskapacitet. För en samhällsekonomiskt lönsam och snabb omställning behövs både elnät och flexibilitet och det är därför viktigt att noggrant överväga alla perspektiv så att de styrmedel vi inför inte motverkar detta, vilket branschen saknar i nuläget genom den korta remisstiden och genom att den utförda konsekvensutredningen inte tar hänsyn till alla perspektiv.

Power Circle har tidigare lämnat synpunkter på promemorian *Elnätstariffer: Statusrapport – från teori mot verklighet* från Energimarknadsinspektionen. Dessa synpunkter gäller i princip fortfarande och kan sammanfattas i följande korta punkter:

- **Power Circle anser att nättariffer kommer vara av betydelse för utvecklingen av flexibilitet i elsystemet.**
- **Tariffen bör styra effektuttag till rätt timmar och inte straffa alla effektuttag**
- **Avgörande för konsekvensbedömningen är hur fördelningen är mellan de fyra komponenterna blir.**
- **Power Circle ser Time of Use som ett första viktigt steg, men både den och Critical Peak Pricing har betydande nackdelar och behöver utvecklas.**
- **Det är viktigt att tänka på att det är elsystemet i helhet som behöver vara resurseffektivt och inte bara elnätet.**
- **Det behövs en möjlighet att komplettera nättariffer med möjlighet till abonnemangsväxling för ännu flexiblare kunder.**
- **Det bör övervägas om det ska finnas fler möjligheter till rabatt på nättariffen för nätnytta.**

I nu föreliggande förslag till föreskrift uppfattar vi att vissa av våra tidigare synpunkter inkluderats, som exempelvis vikten av att en effekttariff bör tidsdifferentieras. Detta ställer vi oss fortsatt bakom. I ett energisystem med mer variabel produktion och mer flexibel användning bör inte effektuttag bestraffas under tidpunkter då tillgången på el är god, förutsatt att plats finns i nätet. Nuvarande modeller har dock brister i sin utformning. Om tariffen är baserad på en fast avgift där

det är förutbestämt när det kommer vara dyrt att använda nätet finns det en risk att det inte speglar den nuvarande situationen i elnätet eller elsystemet i stort.

I det liggande förslaget föreslås att tre tariffkomponenter blir obligatoriska i en nättariff: en energiavgift, en fast avgift baserad på kundspecifika kostnader och en fast avgift baserad på övriga kostnader. Utöver detta ska också effektagift tillämpas om det behövs för att bidra till ett effektivt nätutnyttjande.

Power Circle anser att det är svårt utifrån den bifogade konsekvensutredningen utläsa hur det ska avgöras om en effektagift behövs för att bidra till ett effektivt nätutnyttjande och i vilken utsträckning den kan förväntas införas. Skrivningen "Om nätföretagets analys visar att det finns ett behov av detta så får en del av den fasta avgiften omvandlas till en effektagift," lämnar en otydlighet i huruvida det är nätbolaget som beslutar om effektagift eller om det är reglermyndigheten som beslutar huruvida nätbolaget får införa en sådan, och hur analysen ska gå till. Resultatet riskerar oavsett att bli att kundernas möjlighet att få incitament för flexibilitet kommer att avgöras av var de befinner sig, och inte av deras egen möjlighet att vara flexibla. I praktiken riskerar detta att leda till att en elbilskund med smart laddning och automatisk styrning av värmepump får små incitament till att faktiskt vara flexibel för att hen befinner sig på fel plats, där elnätsbolaget inte ger den möjligheten eller inte får införa flexibla tariffer för att det inte anses finnas ett behov. Samtidigt kan en kund som helt saknar möjlighet att vara flexibel drabbas av en hög effektagift. Med denna struktur riskerar vi att minska mängden flexibilitet som kan frigöras i systemet, i direkt konflikt med ambitionen om effektivt utnyttjande av elnäten.

Vi ställer oss också frågande till hur förslaget påverkar andelen fasta respektive dynamiska avgifter jämfört med idag då det inte tydligt framgår hur stora delarna kommer vara, enbart hur fördelningen ser ut idag och att det varierar mellan elnätsbolag. Med den tolkning vi gör av de olika tariffernas storlek utifrån konsekvensbeskrivningen skulle fördelningen se ut enligt följande:

1. Fast avgift - 80 % (ner till 50 % om effektagift används)
2. Energiavgift - ca 9 %
3. Kundenspecifika kostnader - ca 3-4 % (också en fast avgift)
4. Effektagift - 0-30 % av kostnaden

I praktiken skulle detta upplägg kunna innebära en större andel fasta avgifter än vad många kunder har idag. För vissa kunder skulle förslaget innebära att endast en väldigt liten del av nättariffen är tidsdifferentierad (om ingen effektagift används, och energiavgiften inte är tidsdifferentierad). Detta riskerar att motverka kundernas incitament till flexibilitet, vilket motstrider artikel 18.1 i elmarknadsförordningen, där det framgår att nätavgifterna inte får verka hämmande på egenproduktion, egenförbrukning eller på efterfrågefleksibilitet. Vi ställer oss också frågande till huruvida det uppfyller syftet som beskrivs i konsekvensbeskrivningen (sidan 50, vår kursivering) att "Syftet med att införa kostnadsreflektiva nättariffer är att informera kunderna om att nätet överföringsförmåga är begränsad och att användningen av nätet därför är behäftat med högre kostnad *under vissa tider.*"

I konsekvensutredningen konstateras vidare att "Om prissignalerna är korrekta men för svåra för kunderna att kunna agera på, eller inte når fram till kunderna spelar det ingen roll om signalerna är korrekta." Detta har enligt utredningen lett till att vissa tariffmodeller sorterats ut. Dock saknas en

information kring huruvida hänsyn tagits till graden av automation och styrning av kunderna. För en kund som har möjlighet till automatisk styrning av flexibla resurser – vilket blir allt vanligare i och med digitalisering och automatisering – spelar komplexiteten mindre roll än effektiviteten. I praktiken kommer konsekvenserna av den framåtblickande tariffkomponenten, effektagiften, variera betydligt beroende på hur den utformas (i de fall den överhuvudtaget införs).

En betydande brist i föreliggande remiss är att ingen tydlig konsekvensutredning gjorts på hur de olika delarna i tariffen och möjliga tillämpningar av dessa påverkar kundernas incitament till flexibilitet jämfört med de tariffmodeller som finns idag. Under rubriken "Ekonomiska konsekvenser för hushåll" beskrivs förvisso vilken nytta flexibilitet kan göra i elnätet, men inte alls hur den föreslagna tariffmodellen påverkar kundernas incitament att vara flexibla jämfört med andra tariffmodeller som finns på marknaden idag, både i Sverige och i andra länder. Det framgår till exempel inte hur fördelningen mellan fasta och rörliga avgifter ser ut i dag för nätkunderna och hur den kommer att förändras med föreliggande förslag. Även under "Miljömässiga konsekvenser" beskrivs fördelarna med att flytta el från höglasttimmar, men ingenting som förklarar varför det förväntas främjas med föreliggande förslag.

Avslutningsvis anser Power Circle att nättariffer kommer vara av betydelse för utvecklingen av flexibilitet i elsystemet. I stort sett alla aktörer vi talar med som jobbar med flexibilitet i någon form, oavsett om det är från bilar, fastigheter eller energilager, påtalar att utformningen av nättariffen är av vikt för deras affärsmodell och kundens intresse att vara flexibel, och framför allt lönsamheten att investera i utrustning som frigör flexibilitet.

Anna Wolf
tf VD, Power Circle

Power Circle samlar kunskap och en bredd av aktörer inom laddinfrastruktur, förnybar energi, framtidens elnät och smarta energitekniker. Ovanstående synpunkter representerar kansliets sammanvägda kunskap när flera olika perspektiv tagits hänsyn till och ska inte härledas till någon enskild partner. Vi ser fram emot att ytterligare steg tas mot framtidens hållbara energisystem.